

DYSLEXIEBELEID VRIJE SCHOOL DEN HAAG

Inleiding

De Vrije School Den Haag is een school die volop kansen biedt. Wij streven ernaar het maximale uit de leerlingen te halen, zodat zij hun talenten ten volle kunnen ontplooien. Door ons beleid willen wij er zorg voor dragen dat ook de dyslectische leerlingen de opleiding kunnen volgen waar ze op basis van hun capaciteiten toe in staat zijn, en op een prettige en gezonde wijze. Wij volgen het landelijk beleid voor dyslexie.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die zich kenmerkt door hardnekkige problemen in de automatisering van woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen). Het probleem is hardnekkig en blijft bestaan ondanks extra hulp: de automatisering van klank/tekenkoppeling komt ook na langdurig en herhaald oefenen niet op gang. Dyslexie wordt veroorzaakt door een storing in de hersenen, het is erfelijk, onafhankelijk van intelligentie en een complex probleem, dat invloed kan hebben op het hele functioneren van een leerling. Kinderen met dyslexie blijven wat betreft schoolprestaties vaak achter bij het niveau dat van hen verwacht mag worden. Hun prestaties zijn, ondanks hun inzet en ijver, niet in overeenstemming met hun verstandelijke capaciteiten. De gevolgen die dyslexie kan hebben verschillen per leerling. Hoeveel last een leerling heeft van dyslexie hangt samen met de eisen die een specifieke situatie stelt aan zijn lees- en spellingvaardigheid. Daarnaast hangt deze last af van de mate waarin een leerling in staat is zijn problemen te compenseren.

Gevolgen van dyslexie

Veel voorkomende belemmeringen die ten gevolge van dyslexie kunnen voorkomen zijn:

Technisch/inhoudelijk

- niet goed en snel lezen van teksten (decoderen)
- niet vlot en accuraat spellen op woordniveau
- slecht automatiseren (van o.a. regels of woordjes) bij alle vakken

Organisatorisch

- moeite met het organiseren en indelen van tijd (bijvoorbeeld bij het maken van huiswerk)
- verminderde concentratie

Sociaal/emotioneel

- ernstige twijfel aan eigen competentie
- onvoldoende intrinsieke motivatie
- ontwikkelen van faalangst

Dyslexieverklaring

In overeenstemming met het landelijke dyslexieprotocol hebben alle kinderen die in het bezit zijn van een officiële dyslexieverklaring (afgegeven door een erkende GZ-psycholoog of orthopedagoog) op school recht op verschillende (extra) faciliteiten. Ook op De Vrije School Den Haag zijn de aangeboden faciliteiten daarom conform het begeleidingsadvies uit het dyslexierapport.

Wat doet de school?

De Vrije School Den Haag heeft dyslexiecoaches. Deze dyslexiecoaches zijn goed op de hoogte van het landelijk gehanteerde dyslexiebeleid en van de specifieke problemen van dyslectische leerlingen. Zij zijn het aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en leerkracht en zij voeren gesprekken en geven voorlichting over speciale hulpmiddelen. In de 7^e klassen worden er verschillende bijeenkomsten georganiseerd waarin de extra faciliteiten worden besproken die de school de leerlingen kan bieden. Daarnaast wordt besproken wat wij als school van onze leerlingen verwachten en kunnen leerlingen hun wensen en behoeften naar voren brengen. Na deze bijeenkomst wordt een (groene) **dyslexiekaart** verstrekt, waarop staat welke faciliteiten voor de betreffende leerling gelden. Het is van belang dat de leerling deze kaart altijd bij zich heeft. Alle leerkrachten zijn ervan op de hoogte welke leerling een dyslexieverklaring heeft, maar alleen op de dyslexiekaart staan de persoonlijk toegekende faciliteiten. Niet iedere leerling heeft dezelfde ondersteuning nodig bij ieder vak en ook verschilt de mogelijke ondersteuning per vak. Alle leerkrachten maken gebruik van de '**handelingswijzer dyslexie**'. Naast de informatie op de dyslexiekaart blijft verdere communicatie tussen leerkracht en leerling van groot belang. Zowel de leerkracht als de leerling is hiervoor verantwoordelijk.

Jaarlijks wordt er door de dyslexiecoaches een **speciale ouderavond** georganiseerd voor de ouders van leerlingen met dyslexie/dyscalculie waarin het beleid van de school aan bod komt, de stand van zaken betreffende de dyslexie/examenbepalingen e.d. wordt besproken en er wordt een presentatie over het Kurzweilprogramma gegeven.

Ook is een individueel gesprek mogelijk met één van de dyslexiecoaches, om specifieke problemen te bespreken. Verdere hulp van dyslectische leerlingen vindt zoveel mogelijk plaats tijdens de lessen. De remedial teacher kan, in uitzonderlijke gevallen, kortdurende individuele begeleiding bieden of adviseren over externe hulp. Dit gebeurt in samenspraak met de vakleerkracht, mentor/klassenleerkracht en de zorgcoördinator. De interne begeleiding op school heeft als doel de leerling zo snel mogelijk zelfstandig te laten opereren.

Faciliteiten voor dyslectici

Dyslectische leerlingen zijn zeer geholpen met goed gestructureerd en gefaciliteerd onderwijs, maar voor de meeste leerlingen zullen daarnaast ook specifieke maatregelen nodig zijn. Er worden faciliteiten verleend op basis van de voorgestelde adviezen uit het dyslexierapport, behorende bij de individuele dyslexieverklaring. Per leerling wordt gekeken wat mogelijk én haalbaar is. De faciliteiten worden vastgelegd op de dyslexiekaart die de leerling altijd bij zich heeft.

Mogelijke faciliteiten zijn:

- gebruik van technische hulpmiddelen zoals het gebruik van Kurzweil (het enige programma dat bij het examen is toegestaan), (andere) voorleessoftware en laptops (toets afhankelijk);
- gebruik van een laptop bij examens (tijdig aanvragen);
- gebruik van een computer bij verslagen en uitwerkingen;
- kopieën van dictaten/periodestof;

- maximaal 20% extra tijd bij proefwerken of een vergelijkbare aanpassing in het te behalen puntentotaal;
- mondeling herkansen van een toets, ter compensatie (alleen in de 7^e en 8^e klassen en indien organisatorisch mogelijk);
- proefwerken in groot lettertype, met uitvergroete bronnen (Arial 12 is het standaard lettertype voor het examen, andere vergrotingen zijn niet nodig bij het gebruik van Arial 12.);
- gebruik van apps bij het lezen van boeken (literatuur)/gebruik van 'gesproken' boeken;
- aangepaste beoordeling voor spelling.

Van de leerling wordt verwacht dat deze zich voldoende inzet, op tijd hulp vraagt, het huiswerk goed bijhoudt en zelf met leerkracht afspraken maakt. De dyslexiecoaches kunnen adviseren en hulp bieden indien nodig. Leerlingen die in de klas met een computer willen werken, dienen zelf een laptop mee te nemen. Alle bovenstaande faciliteiten worden **altijd** aangeboden **in overleg met de klassen en/of vakleerkrachten**.

Digitaal materiaal

Ter ondersteuning van de dyslectische leerlingen op school heeft De Vrije School Den Haag gekozen voor het tekst-/spraakprogramma Kurzweil. Hiermee kan de school veel schoolboeken digitaal aanbieden en dit computerprogramma kan ook bij examens gebruikt worden. De leerlingen, die met dit programma examen willen doen, zijn verplicht een korte training te volgen in onze mediatheek onder leiding van een leerkracht. In overeenstemming met het wettelijk examenbesluit, dienen de leerlingen minstens een half jaar ervaring te hebben met het werken op de computer en met het te gebruiken programma (Word, Kurzweil), alvorens zij bij het examen van deze faciliteit gebruik mogen maken. Wanneer een leerling op een eigen computer met dit programma wil werken, dient deze het programma Kurzweil zelf aan te schaffen. Leerlingen die veel moeite hebben met het lezen van (jeugd)literatuur adviseert de school voorleesapps aan. Deze kunnen veelal kosteloos gebruikt worden.

Verplichte talen en keuzemogelijkheden

Vrijstelling voor Nederlands of Engels is niet mogelijk, dit zijn verplichte eindexamenvakken. Het minimale niveau dat leerlingen moeten behalen is vastgelegd in de kerndoelen. Voor onderdelen van de kerndoelen die in de onderbouw worden afgesloten kan in uitzonderlijke gevallen ontheffing worden verleend.

In de eerste twee leerjaren van het (reguliere) vmbo en de eerste drie leerjaren van het havo en vwo zijn Frans en Duits verplicht. In de jaren daarna zijn er geen mogelijkheden tot ontheffing, omdat er in de verschillende profielen keuzevrijheid is. Alle profielen, met uitzondering van het C&M-profiel in havo en vwo, bieden de mogelijkheid de tweede vreemde taal te laten vallen. Er wordt op school altijd rekening gehouden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Officiële regelingen m.b.t. het eindexamen

De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Leerlingen kunnen gebruik maken van een tekstverwerker met spellingcontrole. Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten. Voor de schoolexamens en voor het centraal examen mag de

computer als schrijfgerei gebruikt worden. Zowel de spellingcontrole als de woordvoorspeller in voorleesprogramma's is toegestaan, alsmede een woordenboek.

Leerlingen met een erkende dyslexieverklaring hebben bij het centraal examen recht op een standaard **tijdverlenging van 30 minuten**. Ook op het schoolexamen hebben leerlingen recht op meer leestijd. Hier geldt een maximale **verlenging van 20%**, de tijdverlenging is dus in verhouding met de tijdsduur van de toets.

Als een leerling aangepast examen doet, dient de examensecretaris dit tijdig aan de inspectie te melden. Belangrijk is dat alle andere aanpassingen dan extra tijd (zoals auditieve ondersteuning) alleen zijn toegestaan als dit vermeld is in de dyslexieverklaring van de leerling. Examenopgaven op cd of een bestand voor voorleessoftware dient door de leerling **vóór 1 oktober** van het betreffende schooljaar aangevraagd te worden bij de examensecretaris. Een andere eis is dat de leerling al geruime tijd met het hulpmiddel moet hebben gewerkt (wettelijk examenbesluit).

Signalering

Ernstige vormen van dyslexie worden vrijwel altijd op de basisschool onderkend. Toch zijn er in het voortgezet onderwijs leerlingen bij wie dyslexie zich manifesteert als ze veel talen en teksten moeten verwerken en produceren. Zij bereiken dan pas de grenzen van hun compensatiemogelijkheden. Hierdoor kan het voorkomen dat ernstige lees- en/of spellingsproblemen pas bij leerlingen in de brugklas of in hogere jaren van het voortgezet onderwijs worden gesignaleerd.

Signalering vindt op De Vrije School Den Haag plaats op basis van:

- informatie uit het basisonderwijs;
- observatie van leerkrachten, mentoren, dyslexiecoaches en de remedial teacher;
- resultaten van twee signaleringstoetsen die in de 7^e klas worden afgenomen (Diataal).

Leerkrachten, de dyslexiecoaches en de remedial teacher hebben de taak alert te zijn op leerlingen met problemen. Wanneer een leerkracht het vermoeden van dyslexie heeft, vindt na afstemming met de dyslexiecoaches een observatie met een signaleringsinstrument plaats. Bevindingen worden gedeeld met het team en indien nodig worden vervolgstappen ondernomen. In overleg met de ouders/verzorgers en de klassenleerkracht wordt de leerling doorverwezen naar een GZ-psycholoog of orthopedagoog voor verder onderzoek. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn voor rekening van de ouders/verzorgers.

Tot slot

Positieve verwachtingen en een constructieve houding van leerkrachten en ouders is voor iedere dyslectische leerling van belang. Van de leerlingen zelf verwachten we voldoende inzet, ook bij moeilijke vakken, en het accepteren van geboden hulp. Een goede motivatie, doorzettingsvermogen en ondersteuning vanuit de thuissituatie spelen een belangrijke rol in het schoolsucces.